

ERMENİ İDDİALARI VE GERÇEKLER

HUKUKİ GERÇEKLER

- SOYKIRIM NEDİR?

Soykırım, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi ile düzenlenen uluslararası bir suçtur. Soykırım, bu sözleşmede “ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubun kısmen veya tamamen gerçek kişiler tarafından kasten ortadan kaldırılması” olarak tanımlanmıştır.

- ERMENİ SOYKIRIMI İDDİALARINDA NİÇİN GERÇEK KİŞİLER DEĞİL DE TÜRKİYE SUÇLANIYOR?

Kişilerin değil Türkiye'nin soykırım yapmakla suçlanması hukuk dışı bir önyargıdır. Bu önyargı, aynı zamanda bir tür “nefret suçu” özelliğindedir. Örneğin, Yahudi soykırımı konusunda Almanya'nın değil, ismen Hitler'in ve Nazi liderlerinin suçlanması, Türkiye'ye karşı önyargılı bir nefret suçu işlendiğini kanıtlamaktadır.

- SOYKIRIM KARARINI KİM VEREBİLİR?

BM Sözleşmesi'ne göre, soykırım suçunun işlendiğine “suçun işlendiği ülkedeki yetkili bir mahkeme” veya “yargılama yetkisine sahip bulunan uluslararası bir ceza mahkemesi” karar verebilir.

- TÜRKİYE HAKKINDA ERMENİ SOYKIRIMI KONUSUNDA VERİLMİŞ BİR YARGI KARARI VAR MIDIR?

Soykırım konusunda Türkiye aleyhine verilmiş ulusal ya da uluslararası hiçbir yargı kararı yoktur. Tam aksine, soykırım iddialarını boşa çıkaran üç ayrı yargı kararı vardır:

1. 1915-1916 Osmanlı Harp Divanlarında yapılan yargılamaların sonuçları, 1915 tehcirinin (zorunlu göçün) Ermenileri yok etme kastı taşımadığını ortaya koymuştur.
2. Ermenilere soykırım yapıldığı iddiasında bulunanların soykırım kanıtı olarak öne sürdükleri 1919'da Harp Divanlarınca verilen mahkûmiyet kararları, temyiz sürecinde beraatle sonuçlanmıştır.
3. İngilizler tarafından Ermeni katliamı iddiasıyla tutuklanarak Malta'ya gönderilen Türkler hakkında İngiliz Kraliyet Başsavcılığı'nca yürütülen soruşturmada, hiçbir delil bulunmadığı için 1921 yılında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmiştir.

- 1915-1916, 1919 VE 1921 TARİHLİ YARGI KARARLARI, AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN (AİHM) VE DİĞER ULUSLARARASI YARGI ORGANLARININ GÜNCEL KARARLARINI ETKİLEMİŞ MİDİR?

Evet, etkilediği söylenebilir. AİHM ve Fransa Anayasa Komisyonu, bu yargı kararları paralelinde “Ermeni soykırımı yoktur” demenin yasaklanmasını ve bunu diyenlerin cezalandırılmasını “düşünce özgürlüğü ihlali” saymıştır. Avrupa Adalet Divanı “Ermeni soykırımını tanıyan” parlamento kararlarının “siyasi nitelik taşıdığına, hukuki hiçbir geçerliliğinin bulunmadığına” hükmetmiştir. Uluslararası Adalet Divanı da, “yabancı ülkelerdeki yerel mahkemelerin başka ülkeleri yargılamalarının uluslararası hukukun ihlali anlamına geldiğini” belirtmiştir.

TARİHİ GERÇEKLER

- **ERMENİ SORUNU İLE DOĞU SORUNU (ŞARK MESELESİ) ARASINDA BAĞLANTI VAR MIDIR?**

Ermeni Sorunu, 19. yüzyılın başından itibaren Doğu Sorunu olarak adlandırılan, emperyalist güçlerin Türk topraklarını parçalama ve paylaşma projesinin bir parçasıdır. Ermeni Sorunu’nun temelleri 19. yüzyılın sonlarında atılmış ve uluslararası bir sorun haline getirilmiştir.
- **ERMENİ SORUNU’NUN ORTAYA ÇIKMASINDA HANGİ DEVLETLER ROL OYNAMIŞTIR?**

Ermeni Sorunu, Osmanlı İmparatorluğu’nun toprak bütünlüğüne saygı prensibinin son bulunduğu 1878 tarihli Berlin Antlaşması sonrası İngiltere ve Rusya’nın kendi emperyalist amaçları doğrultusunda Ermenileri kışkırtmalarıyla başlamıştır. Diğer yandan, Fransa başta olmak üzere ABD de Ermeni Sorunu’nun ortaya çıkmasında ve gelişmesinde rol oynayan devletlerdir.
- **ERMENİ AYAKLANMALARININ AMACI NEYDİ?**

Bu ayaklanmaların temel nedeni, Batılı Devletler ile Rusya’nın Ermeni kilisesi ve komiteleri ile işbirliği yaparak Osmanlı İmparatorluğu’nu parçalamak istemeleriydi. Özellikle İngiltere ve Rusya, 1880’lerden itibaren kendi çıkarları doğrultusunda Doğu Anadolu’da bağımsız bir Ermeni Devleti’nin kurulması amacıyla bu ayaklanmaları kışkırtmışlardır.
- **NERELERDE ERMENİ AYAKLANMALARI ÇIKARILDI?**

Van (1888), Erzurum (1890), Bitlis-Sasun (1894), Zeytun ve Van bölgeleri (1895), Trabzon-Erzurum-Harput-Diyarbakır-Sivas-Antep-Maraş (1895), Osmanlı Bankası Baskını (1896), Van (1896), Sasun (1904), Adana (1909), Kayseri-Zeytun-Erzurum (1914), Van-Bitlis-Muş-Diyarbakır-Elazığ-Erzurum-Sivas-Trabzon-Ankara-Adana-Urfa-İzmit-İzmir-İstanbul-Maraş- Antep, Halep (1915).
- **ERMENİ SOYKIRIMININ BAŞLANGIÇ GÜNÜ OLDUĞU İDDİA EDİLEN 24 NİSAN 1915’TE GERÇEKTE NE OLMUŞTU?**

Ermeni ihtilal komiteleri yıllarca Anadolu’yu kana bulamışlardır. I. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale kara savaşlarının başladığı günlerde, Osmanlı Hükümeti, 24 Nisan 1915’te valilik ve mutasarrıflıklara “Ermeni komite merkezlerinin

kapatılmasını, evraklarına el konulmasını ve elebaşlarının tutuklanmasını” öngören bir genelge göndermiştir. Bu genelge sonrasında Ermeni ihtilalcilerinin İstanbul’daki elebaşları tutuklanmıştır (2345 kişi). Ermeniler ise bu günü sözde soykırımın başlangıç tarihi olarak ilan etmişlerdir. Eğer bu bir soykırım olsa idi, o tarihte İstanbul’da yaşayan 82.880 Ermeninin yalnızca %3’ü değil, hepsi tutuklanabilir ve ortadan kaldırılabildi.

- **“TEHCİR KANUNU” OLARAK ANILAN “SEVK VE İSKÂN KANUNU” NİÇİN ÇIKARILMIŞTI VE AMACI NEYDİ?**

I. Dünya Savaşı Ermenilere aradıkları fırsatı vermişti. Dışarıdaki Ermeniler de tarihi fırsatın geldiğini ilan etmişlerdi. Yıllardır Ermenileri destekleyen İngiltere, Fransa ve Rusya’ya karşı Kasım 1914’te savaşa giren Osmanlı Devleti, Anadolu içlerinde yeterince kuvvet bırakmamıştı.

I. Dünya Savaşı sırasında, Rus kuvvetlerinin Rus ve Osmanlı Ermenilerinden oluşan gönüllü alayları öncülüğünde Doğu’dan Osmanlı topraklarına girmesiyle birlikte Osmanlı ordusunda bulunan çok sayıda Ermeni silahlarıyla firar ederek Rus ordusuna katılmıştır. Rus ordusuna ulaşamayanlar ise, cephe gerisinde çete faaliyetlerine girişerek isyan etmişlerdir.

1915’te Bitlis, Muş, Diyarbakır ve Elazığ’daki Ermeni isyan ve terör faaliyetleri hız kazanmış, ayrıca Erzurum, Sivas, Trabzon, Ankara, Adana, Urfa, İzmit, İzmir, İstanbul, Maraş, Antep ve daha birçok yerde Ermeni isyan ve terör olayları yaşanmıştır. Mayıs 1915’te Van işgal edilmiş ve 20.000’in üzerinde Müslüman katledilmiştir.

Bütün bu olaylar üzerine Osmanlı Devleti, iç güvenliği sağlamak ve cephe gerisini güven altına almak amacıyla 27 Mayıs 1915 tarihinde Tehcir Kanunu olarak anılan “Sevk ve İskân Kanunu”nu çıkartmıştır.

Sevk ve İskân Kanunu “savaş halinde devlet yönetimine karşı gelenler için askeri birliklerce alınacak tedbirleri” içeriyordu. Kanunun 2. maddesi uyarınca “silahlı güçlere yönelik casusluk ve ihanetleri tespit edilen köy ve kasabalar başka mahallere sevk ve iskân edilebileceklerdi”. Kanun metninde herhangi bir etnik grup veya zümre adı zikredilmemiştir. Kanun kapsamına giren Osmanlı vatandaşları buldukları yerlerden Osmanlı toprakları içinde başka yerlere sevk edilerek iskâna tabi tutulmuşlardır. Osmanlı Devleti, 1915’te özellikle Doğu ve İç Anadolu’da yaşayan Ermenileri, bazı istisnalar hariç, yine kendi topraklarından olan Suriye ve Kuzey Irak bölgesine göç ettirmiştir.

- **ERMENİ DİASPORASININ İDDİA ETTİĞİ GİBİ 1.500.000 ERMENİ KATLEDİLDİ Mİ?**

Yusuf Hallaçoğlu başkanlığında hazırlanan “Ermeniler: Sürgün ve Göç” başlıklı eserde, yaklaşık 500.000 Ermeninin göç ettirildiği (tehcir), bunların büyük kısmının 1918’den itibaren eski yerlerine geri döndüğü, bu arada tehcirde kurtulmak için önemli sayıda Ermeni nüfusun da Osmanlı toprakları dışında başka

ülkelere (özellikle Rusya hakimiyetindeki Kafkasya ve İran'a) göç ettikleri, 1914 tarihli Osmanlı nüfus sayımına göre Ermeni nüfusun 1.229.000 olduğu göz önüne alındığında ise tehcir sırasında hayatını kaybeden Ermenilerin sayısının Batılıların iddia ettikleri gibi 1.500.000 değil, yüzbinlere bile varmadığı ve katliam iddialarına karşın bu Ermeni kayıplarının hastalıktan ve göçün elverişsiz şartlarından kaynaklandığı belirtilmektedir.

- **OSMANLI DEVLETİ GERÇEKTEN SOYKIRIM YAPMAK İSTESEYDİ TEHCİRE TABİ TUTULAN ERMENİLERİN MALINI VE CANINI GÜVENCE ALTINA ALACAK YASAL DÜZENLEMELER YAPAR MIYDI?**

Sevk ve İskân Kanunu'nun uygulanması idarecilerin yorum ve kabiliyetlerine bırakılmamış, çıkarılan karar ve talimatnameler ile sevk ve iskânın nasıl yapılacağı düzenlenmiştir. 30 Mayıs 1915 ve 10 Haziran 1915 tarihli yönetmeliklere göre, iskân yerlerine sevk edilen Ermeniler taşınabilir bütün mallarını ve hayvanlarını yanlarında götürebilecek, yol boyunca can ve mallarının korunması, yiyecek ve dinlenmeleri yerel görevlilerce sağlanacak, yerleşme yerlerine ulaşan Ermeniler ya yapılacak evlerde ya da Hükümet tarafından kurulacak yeni köylerde barındırılacaktır. Ayrıca göç ettirilen Ermenilerin geride bıraktıkları taşınır ve taşınmaz malları geri dönüşlerinde iade edilmek üzere koruma altına alınacak ve bunun için komisyonlar oluşturulacaktır. **Bu yasal düzenlemelerin uygulanmasında hatası bulunanlar, 1915-1916 yıllarında kurulan Osmanlı Harp Divanlarında yargılanmış ve cezalandırılmışlardır. Osmanlı Devleti'nin zorunlu göçe tabi tutulanlar için aldığı bu iyi niyetli önlemlerin yanı sıra uygulamadaki aksaklıkları yargıya taşınması, Batı dünyasının soykırım iddialarını yalanlayan en önemli kanıtlardandır.**

- **KURTULUŞ SAVAŞI SIRASINDA ERMENİLERİN ROLÜ NEYDİ?**

Ermeni Sorunu'nun ortaya çıkmasında ve gelişmesinde rol oynayan devletler Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıktılar ve savaştan hemen sonra Türk topraklarını işgal ettiler. İtilaf Devletleri'nin önde gelen üyelerinden Fransa, Çukurova ve Güneydoğu Anadolu'yu işgal ederken kendi çıkarları doğrultusunda Ermenileri kullandı. Aralık 1918'de Fransız subaylarının yönetiminde 400 kişilik yerli Ermeniden kurulu bir Fransız taburu Dörtyol'a, yine çoğu Ermeni olmak üzere 1500 Fransız askeri Mersin'e

girdi. Bu kuvvetten ayrılan müfrezeler Tarsus'u ve Adana'yı işgal ettiler. Mersin'den karaya çıkan ve 1500 kişiden oluşan Fransız birliğinde yalnızca 150 Fransız eri vardı, diğerleri ise Ermeni lejyonlarıydı. İşte bu Ermeni lejyonerler, Fransızlar tarafından (İngilizlerin de oluruyla) 1916'da Kıbrıs'ta kurulan ve Türklere karşı kullanılmak üzere Fransız subaylarınca eğitilmiş olan Doğu Lejyonu'na bağlı gönüllü askerlerdi. Türkler bu lejyona "Ermeni İntikam Alayı" adını verdiler. Fransızlar, Adana bölgesini işgal eder etmez beraberlerinde getirdikleri Ermeni alayından başka bölgede bulunan ve I. Dünya Savaşı'nda göç edip sonradan geri dönen Ermenileri de silahlandırarak Türklere karşı kullandılar. Öyle ki, bölgedeki Ermenilerin büyük kısmı, silahlı olarak Fransızlarla birlikte ya da yalnız savaşmaya ve soygunculuğa başladılar. Güney Cephesi'nde Fransızlarla birlikte çarpışan Ermeniler, Türk halkına zulüm ve katliamlar yaptılar, köy ve çiftlikleri tahrip ettiler.

Kasım 1919'da ise Fransızlar, Urfa, Maraş ve Antep'i işgal ettiler. Fransızlar Antep'i Ermenilerle birlikte işgal ederken, Maraş'ta Ocak 1920'de başlayan çarpışmalarda önceden silahlandırılmış Ermeniler Fransızlarla birlikte Türklere karşı savaşmışlar, Urfa'da ise Şubat 1920'de Ermeni ve Süryanilerden oluşan 1200 kişi bölgede başlayan çarpışmalara Fransızlar tarafında katılmışlardı.

Fransız-Ermeni ilişkileri tamamen çıkar ilişkileri üzerine kurulmuştu. Ermeniler Fransa'yı Türklerden 'intikam almak' için araç olarak kullanırken, Fransa da Anadolu'da işgal ettiği bölgedeki siyasal, ekonomik, kültürel çıkarlarını sürdürebilmek amacıyla onların koruyuculuğu rolünü üstlenmiştir.

- **ATATÜRK ERMENİ SORUNU HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORDU?**

Atatürk, 1 Mart 1922'de TBMM'yi açış konuşmasında, "Ermeni Meselesi'nin Ermeni milletinin gerçek çıkarlarından ziyade dünya kapitalistlerinin ekonomik çıkarlarına göre halledilmek istenen bir mesele olduğunu" söylemişti. Nutuk'ta ise, Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulması projesinin 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması'nda ortadan kaldırıldığını belirtmişti. Ne var ki, Ermeni Sorunu, başta bu sorunun ortaya çıkmasında ve gelişmesinde rol oynayan devletler olmak üzere onların güdümündeki Ermeni diasporası tarafından hep canlı tutulmuştur.

-LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NDA HAYALLERİ YIKILAN ERMENİLER, LOZAN SONRASINDA ESKİ ALIŞKANLIKLARINI NASIL SÜRDÜRMÜŞLERDİR?

Lozan'da bütün hayalleri yıkılan, ancak köklü bir suikast ve terör geleneğine sahip Ermeniler, nihai hedeflerine ulaşmak için Lozan'dan sonra da bu alışkanlıklarını devam ettirmişlerdir.

Ermeni çetecileri, 1924-1927 yıllarında Atatürk'e karşı bir dizi suikast hazırlamışlar, ancak emellerine ulaşamamışlardır.

Ermeni terör örgütleri tarafından 1973'ten itibaren 11 yıl içinde 42 Türk diplomat ve yurt dışı görevlisi ile 4 yabancı uyruklu kişi öldürülmüş, Türk ve yabancı birçok kişi de yaralanmıştır. Ermeni terörü 1985'te Fransa'daki Orly katliamı sonrasında durdurulmuştur.

1980'lerin ortalarından itibaren Ermeni terörünün yerini "Ermeni tasarıları" almış, Ermeniler pekçok ülke parlamentolarından sözde "soykırım yasa tasarıları" çıkartmayı başarmışlardır. Diğer yandan Türk düşmanlığının simgesi "Ermeni soykırımı anıtları" dikme kampanyası pekçok ülkede (1960'lardan itibaren) devam etmektedir.

Türkiye, 1987 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvurmuştur. O tarihten itibaren Avrupa Birliği ve Avrupa Parlamentosu, Türkiye'ye karşı Ermeni davasının ısrarlı takipçileri olmuşlardır.

GÜNCEL GERÇEKLER

- TÜRKİYE-ERMENİSTAN SINIRI 1993'TE NEDEN KAPATILDI?

Ermenistan, 1992'den itibaren Azerbaycan'ın Yukarı Karabağ bölgesini ve diğer yedi ilini işgal etmiştir. Türkiye, bu nedenle Ermenistan'la ortak sınırını kapatmıştır.

- 2009'DA TÜRKİYE İLE ERMENİSTAN ARASINDA HANGİ AMAÇLA PROTOKOLLER İMZALANDI?

Türkiye, Ermenistan ile "*ortak sınırının açılmasını öngören*" protokolleri Ermenistan Azerbaycan'daki işgallerini sona erdirmediği, Doğu Anadolu'daki toprak isteklerinden vazgeçmediği ve soykırım iddialarını sürdürdüğü halde imzalamıştır. Protokolleri imzalarken de "*Ermeni soykırımı iddialarının yadsınmasını suç sayan*" İsviçre'nin hakemliğini kabul etmiştir. Bu gelişmeler, uluslararası arenada Türkiye'nin prestij kaybına uğramasına neden olmuştur.

- **TÜRK DIŞİŞLERİ BAKANI DAVUTOĞLU İLE ERMENİSTAN DIŞİŞLERİ BAKANI NALBANDYAN ARASINDA 2009'DA İMZALANAN PROTOKOLLER NEDEN YÜRÜRLÜĞE GİRMEDİ?**

Bu protokoller imza aşamasından sonra TBMM'nin onayına sunulurken, Ermenistan'da Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi için Ermenistan Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Bu mahkeme, protokolleri Ermenistan Anayasası'na uygun bulmuş, ancak yürürlüğe girmesini sözde Ermeni soykırımının Türkiye tarafından tanınması şartına bağlamıştır.

- **ERMENİLER SOYKIRIM İDDİALARIYLA NEYİ AMAÇLIYORLAR?**

Ermeniler, öncelikle hukuki ve tarihi gerçeklerle bağdaşmayan soykırım iddialarının Türkiye tarafından kabul edilmesini amaçlıyorlar.

Bu amaca ulaştıktan sonra, Türkiye'yi 1915 olayları nedeniyle tazminat ödemeye mahkûm ettirebileceklerini düşünüyorlar.

Tazminatların sonucu olarak da, gerek Birinci Dünya Savaşı sırasında çıkardıkları ayaklanmalarla gerekse 10 Ağustos 1920 tarihli Sevr Antlaşması ile Türkiye'den koparamadıkları Doğu Anadolu topraklarını Ermenistan sınırlarına katmayı hedefliyorlar.

ULUÇ GÜRKAN
ADD Eğitim Kurulu ve
Bilim-Danışma Kurulu Üyesi

PROF. DR. BİGE SÜKAN
ADD GYK Üyesi ve
Eğitim Kurulu Başkanı